

mången

nr
2-75

LÄTT BLANDAT FRÅN BRUKEN

KOSTA, BODA, ÅFORS, JOHANSFORS

**Upsala
Ekeby**

Åforsgruppen

Kosta

Boda

TV-nytt

Blyproblem, Bengt Heinze, kung Carl Gustaf, mid-sommarfestligheterna - Kosta tycks ha blivit TV-filmarnas favoritobjekt på sistone. Intresset har tydligt spridits till

radions P 3. Där kan man alltså oftast höra glada bitar från musikkårens LP.

TV-följetången fort - sätter i höst i Sveriges Magasin. Gunnar Arvidsson var i Kosta en dag i höst för att filma och prata med glasarbetarna. Inslaget lär sändas i en speciell smålandsupplaga av programmet.

En trudelutt av musikkåren skall vara med i programmet.

Här kommer ett litet förslag som kanske kan vara värt att ta i beaktande. När man som nu i sommar varit ute och sett sig om i vårt vackra land och även besökt badstränder och campingplatser ser man ofta folk gå klädda i tröjor, T-shirts och träningsoveraller. Dessa är ofta försedda med firmanamn. Vad man nu än har för inställning till reklam så väcks en undran hos en: vad sysslar denna firma med, var finns den? Var inte detta något för Åforsgruppen att tänka på? En fräsig träningsoverall i trevlig färg

och med firmatext. Som de anställda kunde köpa för en vettig peng.
"Johansforsare"

SVAR:

Vi skall se vad vi på Männen kan hitta på. Problemet är väl i första hand vad man skall ha för text på tröjorna. En T-shirt med Åforsgruppen kanske blir omodern ganska snabbt?? Om man har texten Kosta-Boda kanske tröjan blir svårsåld i Åfors och Johansfors. Vad tycks?

REDAKTIONEN

Redaktör: Ulf Assargård
I Redaktionskommittén:
Torsten Kalsson
Elsa Gustafsson
Kennert Berg
Gunnar Johansson
Pat Johansson

Ansvarig utgivare:
Erik Rosén

Erik Rosén:

Den mycket positiva försäljningsutveckling vi har haft för våra produkter under senare år har inte fortsatt under första halvåret 1975. Exportmarknaderna har visat stor återhållsamhet och under de senaste månaderna har det fortplantats till Sverige.

Detta gäller samtliga våra produkter utom Boda Nova som har utvecklats enligt planerna.

Utvecklingen kan förklaras av flera faktorer.

I våra stora exportländer som USA, Tyskland och England har en svår lågkonjunktur dämpat efterfrågan. Man kan inte förutspå när en väsentlig förbättring av den ekonomiska utvecklingen i dessa länder kan förväntas.

I Sverige har försäljningen inom handeln generellt sett legat på en hög nivå. Man har emellertid haft för stora ingående lager från föregående år, eftersom julhandeln inte motsvarade förväntningarna. Detta har resulterat i återhållsamhet i inköpen under våren. Både på export och inom Sve-

"BRANSCH MED PROBLEM"

rige torde prishöjningarna det senast året ha haft en dämpande effekt på försäljningen av stora delar av vårt sortiment. Konkurrenten har samtidigt ökat genom en större import och skärpt marknadsföring från våra konkurrenter. De har samtidigt väsentlig omfattning koncentrerat sig på sortimentsektorn pressat och gjutet som numera är en stor del av vår totala försäljning.

FÖRSÄLJNINGEN I FRAMTIDEN

När detta skrives är det mycket svårt att förutse marknadssituationen för resten av året. Vi tror att efterfrågan i Sverige skall bli normal med tanke på penningtillskottet från de stora lönehöjningarna. Det finns också tecken på att efterfrågan skall öka från vissa stora exportmarknader. Frågetecknen är dock alltför många för att man skall våga ställa några säkra prognoser. Produktionen har under perioden störts av för hög från-

varo, som tillsammans med en fortsatt svårighet att anskaffa yrkesfolk, särskilt till Boda, resulterat i lägre produktion än beräknat. Den väsentligaste uppgiften i dag är att öka exporten, då vi inom Sverige har en så stor marknadsandel att den är svår att öka.

UPPSALA - EKEBY

Genom Åforsgruppens försäljning till Uppsala-Ekeby har nya resurser tillförts vårt företag på olika områden. Vi får betydande samordningsmöjligheter mellan glas och porslän, särskilt på exportmarknaderna. Detta bör kunna leda till reducerade kostnader per försäljningskrona och därmed ökade resurser för flera och större marknadsinsatser.

GLAS - PROBLEMBRANSCH

1975 har alltså hittills ej motsvarat de förväntningar vi hade när året började. Denna situation delar vi med många branscher och företag. Vi har dock speciella för-

hållanden inom glasindustrin bl.a. den höga löneandelen. Vi måste därför öka takten i diskussionen med våra anställda angående metoder för att ytterligare få ned kassationen och öka utbytet på de artiklar som finns i sortimentet. Samtidigt måste vi på produktutvecklingssidan finna nya artiklar som ger ett bra ekonomiskt utbyte och som samtidigt betyder ett intressant och särpräglat inslag i vår kollektion. Glasindustrin har som bransch stora problem. Dessa diskuteras ju nu i en statligt tillsatt kommitté där man tar upp vissa stödåtgärder. Vi, såväl som andra glasbruk, måste dock lita på vår egen kraft för att överleva. Vi kommer under de närmaste månaderna att ytterligare öka våra ansträngningar för att på kort och lång sikt finna nya vägar att förbättra konkurrenssituationen. Vi måste stärka såväl produktions- som försäljningssidan. En sak är säker - vi har ett hårt arbete framför oss. Jag hoppas på allas positiva och helhjärtade insats och medverkan.

KULLA GÅRD

Kulla Gård en kilometer norr om Kosta har ett brokigt förflutet; lantbruk, gästgivaregård, skjutsstation, mönstringslokal och skola.

Med hjälp av byggmästare Erik Karlsson har Männen gjort en djupdykning i Kostas gamla arkiv och letat fram en del historia kring den gamla gården.

Kulla är äldre än glasbruket, men den första gången gården är nämnd i räkenskapsböckerna var 1747 då Stjel von Holstein köpte halva Kulla.

I samband med att "herrbruksägaren inlöst hälften" av Kulla upprättades ett synprotokoll. Där kan man bland annat läsa att "En enfota eller sqwalt qwarn hela gården tillhörig i brukbart och behållit stånd. Släpfiske i the så kallade Älga och Widsjöarna med the flere till ägorna gränsande sjöar och giölor. Humble och trädgård finns intet men nödiga kål och kryddgårdar. Lövbrott tarfwelig men ingen näwerflätt".

I arkivet kan man följa Kulla Gårds öden fram till 1971 då Kulla såldes till Klippan.

GÄSTGIVERI

Redan då Kosta Glasbruk för första gången köpte in sig i gården fanns där ett gästgiveri. Att det var uppskat-

tat kan man se i de gamla böckerna. Flera av glasarbetarna var kraftigt skuldsatta på grund av alltför ymnigt drickande i gästgiveriet. När de väl hade kommit i skuld kunde de inte ta arbete i ett annat glasbruk utan att först återbetala vad de var skyldiga. Eftersom det var stor efterfrågan på glasarbetare betalade den nya arbetsgivaren mer än gärna skulden om en glasarbetare ville flytta. Krögaren på Kulla fick kungligt brev på sin värdighet. Det var inte vem som helst som fick förtroende att ta

hand om gästgiveriet. Det skulle inte bara vara en stabil och pålitlig karl, han måste vara tillräckligt kraftig för att själv kunna hålla ordning i krogen då det började gå hett till. Lagens arm hade betydligt mindre räckvidd än nu, så det omkom på krögaren att upprätthålla lag och ordning.

Byggmästare Karlsson var med om en av renoveringarna av Kulla. De gamla i Kosta kunde berätta att snapsarna serverades genom en liten lucka i väggen strax innanför ingången. Gästen fick ta sin sup på stående fot, blev han bråkig och krävde mer dryckjom kunde luckan lätt slås igen och reglas. Jodå, Erik Karlsson hittade den lilla luckan som säkert pri-

Mangårdsbyggnaden vid Kulla omkring sekelskiftet. Skylten "Skjutsstation hänger över entren till det gamla gästgiveriet. Hästen Karo(!) tyglas av Axel Strand.

sats av många och förbannats av en del.

Ibland anordnades dans på Kulla. Arbetarna vid bruket dominerade men det var många utombys som kom för att uppvakta glasblåsarmästarnas döttrar som ansågs bra mycket finare än bygdens simpla pigor.

Den siste krögaren på Kulla hette Hultgren. Han lär ha serverat den sista snapsen 1875. Var det manne Peter Weiseltgren och nykterhetsrörelsen som var spiken i kistan för gästgiveriet?

MÖNSTRINGSLOKAL

Blivande beväringar från Ekebärga, Algutsboda och Hällebärga samlades årligen till mönstring på Kulla. Fjärdingsmannens närvaro var lika självskriven som inskrivningsförrättarens. Mönstringarna brukade ofta sluta i något som liknade kajabalik, så lagens väktare behövde sällan sitta med armarna i kors.

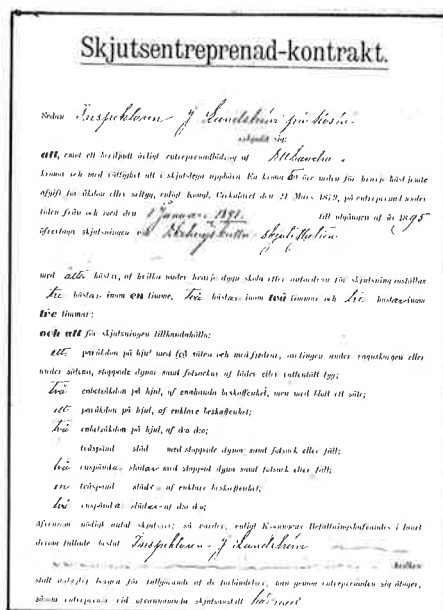
Mönstringarna var en efterlängtat fridag från slitet i glashyttan, på åkern eller i skogen. Förväntningarna var säkert lika högt ställda som inför lördagsdansen och fickpluntorna var minst lika välfyllda. Rivaliteten mellan Algutsbodaborna och Kustaborna kom ofta i öppen dager, och fjärdingsmannen fick ofta göra skäl för sin lön. År 1876 hölls den sista mönstringen i Kulla. Man lär ha flyttat mönstringen för att det blivit allt svårare att upprätthålla lag och ordning.

Efter den sista mönstringen samlades Algutsboda-kontingenten i Eriksmåla Gästgärvaregård där man beställde bland annat 20 tjog ägg. På kvällen kom bråken igång, alltfler engagerades och de kokta äggen kom väl till pass. Att det gick hett till visar domstolsprotokollen. De enda som slapp böta var Theander Pettersson från Rosenslund och F.O. Pettersson, blivande glaspatron i Johansfors.

SKJUTSSTATION

Kulla Gårds skjutstation levde vidare ända in på 1930-talet. Karl Axel Strand och brodern Gösta växte upp på Kulla. De kan berätta mycket om fader Axels vedermödor som kusk.

Över ingången till huset hängde en präktig skylt med texten "Härifrån skjutsas till Lenhovda, Eriksmåla, Älgshults Kulla och Villköl i Gullaskröv."

Sirliga skjutsentreprenadkontrakt reglerade verksamheten i detalj. Från 1891 läser vi att Ekebergskulla hade åtta hästar. Tre av dem var klara för skjutsning inom en timma, två hästar inom två timmar och tre inom tre timmar.

För skjutsningen skulle bland annat tillhandahållas "ett parådkon på hjul och med fjedrar, antingen under vagnskorgen eller under sätena, stoppade dynor samt fotsäckar av läder eller vattentätt tyg." Gården skulle ha "minst två med snygga möbler och sängkläder för sedda, städade rum, hvilka, när års eller väderlek så fordra, skola vara uppbyggda." "Resande, som till skjutsanstalt ankommer, eger att, under afvaktan på anskaffandet av därstädes beställd skjuts, uppehålla sig i gästrummet utan betalning."

*Inget näver till att täcka hustaken.

SÄK-RARE SNACK

Invandrare med dåliga kunskaper i svenska har som bekant rätt till betald svenskundervisning. De som talar mycket lite svenska skall undervisas i 240 timmar, de som behärskar språket någorlunda har rätt till 160 timmars undervisning.

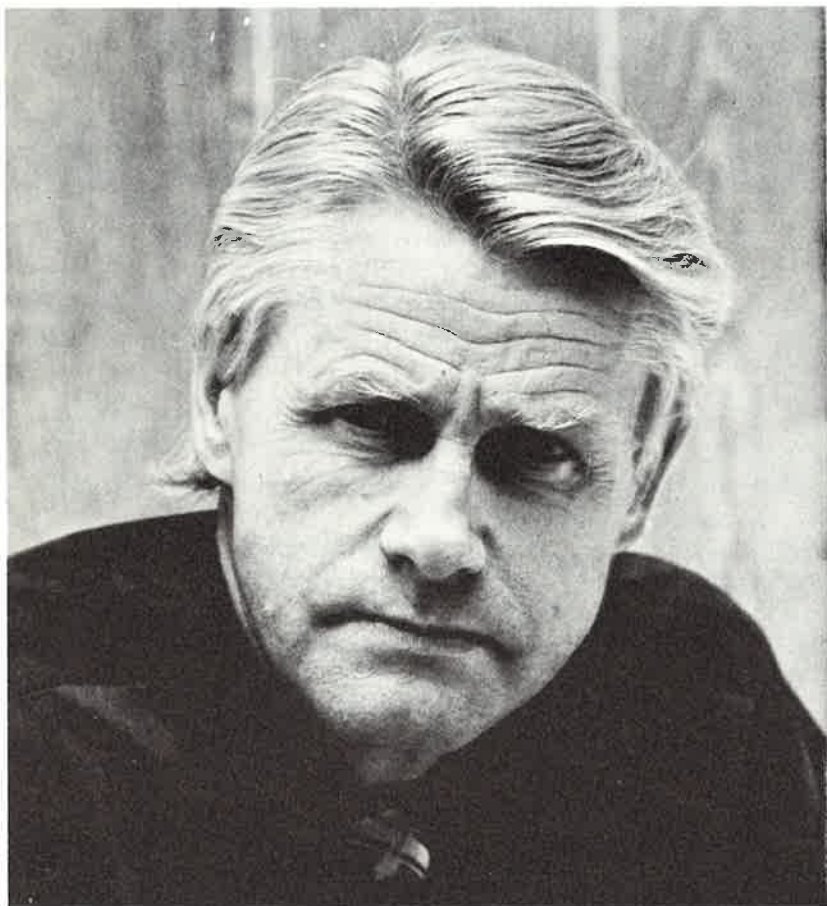
Fackföreningar, företag och berörda invandrare har beslutat vilka som skall undervisas. I tveksamma fall har invandrare testats för att kunskapsnivån skall fastställas.

Undervisningen har nu pågått i tre terminer i Kosta och Boda. Den har huvudsakligen skett på arbetstid. Nu står Åfors och Johansfors i tur. De som talar sämst svenska vid de båda bruken börjar utbildningen i höst.

Under höstmånaderna kommer åtta kurser att vara i gång. Tre av dem pågår i Boda, två i Kosta och en i vardera Åfors och Johansfors. Utbildningen kan naturligtvis inte bedrivas utan störningar i produktionen men vi får alla försöka göra det bästa av situationen.

Erfarenheterna av den utbildning som genomförts är både positiva och negativa. Utbildningen i Boda har gått på kryckor, anslutningen har inte varit vad den borde vara. Kurserna i Kosta har däremot varit mycket uppskattade och vi hoppas att höstutbildningen vid de andra bruken kommer att utvecklas på samma sätt.

SAMTAL MED ERIK HAMMERLUND

Mången fick ett samtal med Erik Hammerlund vid hans första besök vid Åforsgruppen efter sammanslagningen. Vi ville följa upp de nya ägarnas syn på fusionen nu när den största uppmärksamheten lagt sig.

-Vid det här laget känner de flesta till att Du är vd vid Upsala-Ekeby.(U-E) Har Du arbetat länge inom porslinsbranschen?
-Ja, det kan man nog säga.

Redan 1954 började jag som direktionsassistent på U-E. Dessförinnan hade jag arbetat fyra år på Skultuna Metallverk och fyra år inom glasbranschen. På fyrtitalet jobbade jag nämligen som produktionschef på Rejmyre Glasbruk.

Vid U-E arbetade jag till 1966 då jag flyttade till Kalmar som vd för Kalmar Verkstad. Under Kalmar-tiden upprätthöll jag kontakten med mitt gamla företag ge-

nom en styrelsepost. Efter fyra år i Småland var jag tillbaka som vd inom U-E, och på den vägen har det fortsatt.

-Du sade i företagsnämnderna att ÅFG kommer att bli en självständig enhet inom koncernen.

Hur kommer vi att märka att vi blivit en del av ett större företag?

-Personalen i allmänhet kommer nog inte att märka särskilt mycket. Inom U-E anser vi att de olika enheterna skall vara så självständiga som möjligt. Det kommer inte att bli något tvångsmässigt samarbete mellan ÅFG och U-E. Genom att de personliga kontakterna mellan ledningsgrupperna inom ÅFG och U-E utvecklas finns det säkert grund för ett fruktbart samarbete. På samma sätt kan ett utbyte av erfarenheter ske mellan Kosta-Boda, Arabia-Rörstrand och Steninge.

Som jag sade vid företagsnämnderna kommer, där så är lämpligt, ett samarbete inom exporten att bli det första steget. Vi har redan börjat diskussionerna och vi skall säkert komma fram till lösningar som gagnar såväl glas som porslin.

-Vi vet att glasbruken har många och stora problem. Hur förhåller det sig med porslinsbranschen?

-Man kan säga att vi har haft samma typer av problem som man nu brottas med inom glasbranschen. Genom rationaliseringar har vi fått branschen på fötter igen och nu

är företagen åter lönsamma. Man förbättrade lönsamheten genom att standardisera produktionen och minska produktsortimentet så mycket som möjligt. Olönsamma artiklar rensades ut. Dessutom har vi lyckats förlänga livslängden på våra produkter. På så sätt har vi kunnat minska våra utvecklings- och igångkörningskostnader.

-Vad är porslinsbranschens styrka och svaghet?

-Vår styrka är att vi är mindre känsliga för konjunktursvängningar. Det tycks vara så att folk minskar på större inköp om det blir dåliga tider. Man köper inte en ny bil eller diskmaskin, det binder för mycket pengar. En rejäl present till faster på hennes födelsedag kostar man emellertid på sig. Egentligen borde glasets höra till samma kategori av konjunkturokänsliga produkter, men så är inte fallet idag. Mycket vore vunnit om man kunde få samma jämna försäljning av glas.

Porslinsbranschen lever naturligtvis högt på den omhuldade skandinaviska designen. Produktkvaliteten ser jag emellertid som ett annat viktigt konkurrensmedel. I dag måste en produkt vara av god kvalitet för att över huvud taget kunna säljas.

Branschens svaghet är dess höga löneintensitet, det innebär att lönekostnaderna slår igenom hårdare än i andra branscher. Den höga löneintensiteten innebär ju samtidigt att vi har en hög förädlingsgrad och detta måste ses som något positivt.

-Hur ser Du då på Åforsgruppens starka och svaga sidor?

-Åforsgruppen har samma problem som porslinsbranschen har och har haft.

På plussidan ligger naturligtvis namnet Kosta-Boda. Det är ett internationellt inarbetat namn som blivit ett begrepp. Man har dessutom en god marknadsföring som även internationellt sett ligger långt framme. Vidare har Kosta-Boda en aktiv och kreativ produktutveckling som ligger bakom den design som gjort namnet känt.

-I företagsnämnden nämnde Du att U-E hade haft kontakt med andra glasbruk. Varför gick ni samman med Åforsgruppen?

-Vi bedömde att Åforsgruppen hade de bästa framtidsmöjligheterna. Kosta-Boda har ett bra sortiment och ett kunnande inom försäljning som lovar gott.

-Hur ser Du på behovet av investeringar inom Åforsgruppen?

-Vi har tagit del av de investeringsplaner man arbetat fram inom Kosta-Boda. Det är dock för tidigt att säga något bestämt om investeringsbehovet. Vi står ju som alla vet inför en lågkonjunktur. Det första man måste fråga sig innan man genom investeringar ökar produktionen är naturligtvis om man kan sälja vad man tillverkar. Det är en enkel regel man måste tillämpa.

-Till sist, hur ofta får vi se Dig här på företaget?

-Ja den frågan fick jag när Rörstrand kom in i koncernen och jag svarar på samma sätt nu. Det beror sig på hur Kosta-Boda utvecklas. Går det dåligt kommer jag att vara här ofta, går det bra blir det långt mellan besöken. Det hindrar emellertid inte att jag kan komma bara för att jag tycker glas är ett stimulerande och tjusigt material.

Kungen i KOSTA

Kungen hälsar på glasarbetarna Lars Gösta Magnusson och Tommy Hansson.

Press och polis dominerade samhällsbilden under eriksgatan. Här pustar man ut utanför Herrgården medan kungen äter lunch.

Här blåses för kung och fosterland. Bengt Heinze assisterar och Erik Rosén är åskådare.

Dagarna innan kungens besök rådde det en febril aktivitet på glasbruket. Grusplanens gropar fylldes igen, hyttan och gravörverkstaden extrastädades, väggar målades och kommunalgubbar hamrade på ett kungligt podium.

Lite efter elva började folk samlas utanför utställningshallen där kungen skulle tas emot. Eleverna från skolan provviftade sina svenska flaggor, instamatic-kameror befriades från sina fodral och musikkåren provade sina

instrument.

Surret från en polishelikopter var det första tecknet på att H M C G närmade sig. Så svängde fyra mc-poliser in genom grindarna följda av en polisbil, och därefter kom kungen i en blankpolerad

Sigurd Persson
diskuterar form-
givning med HMCG

blå Mercedes. Kommunalfullmäktiges ordförande Curt Borg tog emot med ett välkomsttal och ett leve för konungen. Så var det Erik Roséns tur att visa H M C G tillverkningen. Man började naturligtvis i hyttan. Per Olof Nilsson fick demonstrera pippiblåsning, Ritzmans verkstad visade exempel på drivglasprodukter innan kungen och ett fyrtiotal journalister och fotografer trängde sig in i den gamla yrkes-skolans lokaler.

FOTOBLOXTAR

Rasslet från fotografernas kameror överröstade nästan mullret från värmeugnarna då kungen blåste upp två pokaler med benäget bistånd av Bengt Heinze och Kennet Pettersson. Hans Majestät blåste för kung och fosterland och resultatet blev förbluffande bra.

Nästa anhalt var gravör - verkstaden där bland annat Leif Swahn och Tommy Strand fick visa sina färdigheter innan sällskapet fortsatte ned till turistutställningen.

Här stod Paul Hoff, Sigurd Persson och Ann Wärff redo att förevisa sina produkter. Kungen tittade intresserat på de unika bitarna. Han stannade extra länge hos Paul Hoff för att förhöra sig om hur de blåstrade faten kommit till.

Erik Rosén och kungen försvann därefter in i kundut-

ställningen tillsammans med landshövdingen, hovmarskalcken, kungens adjutant och handsekreterare.

GÅVA FRÅN BRUKET

Under tiden kungen tittade på hela Åforsgruppens produktion plockade Sigurd Persson och Christel Albertsson fram den servis som Sigurd designat och glasarbetarna i Kosta tillverkat.

Erik Rosén lämnade över servisen efter det att kungen skrivit sitt namn på en glasskiva. Kungen synade glaset och fann dem väl godkända.

Samtidigt kördes den kungliga limosinen fram för att transportera Hans Majestät till Herrgården. Där tog fru Rosén emot och ledsagade de inbjudna gästerna in till ett festligt dukat bord. Ljöromstoast och rådjursstek serverades och gästerna drack därtill öl och rött

vin ur gnistrande Princeglas.

Erik Rosén höll ett lunchtal och Hans Majestät svarade med ett tacktal där han betonade att det svenska glaset spelar en viktig roll när det gäller att sprida ett intresse för Sverige i utlandet. Konungen hoppades att den fina hantverks-traditionen skall leva vidare och att branschen skall kunna läsa de problem den nu står inför.

SAMTAL MED ANSTÄLLDA

Efter lunchen hade kungen begärt att få ett enskilt samtal med representanter från de anställda. Gösta Strand, Lars Gösta Magnusson, Tommy Hansson från Fabriks, SALF och Ulf Assargård från företaget fick en kvarts avspänt samtal med komungen. H M C G ville höra vilka problem de anställda upplevde som viktigast.

Försäljningen av företaget till Uppsala-Ekeby ventilerades, blyproblemet och investeringsbehovet togs upp, liksom utbildningen av glasarbetare. Glasindustrins konjunkturkänslighet hann man också diskutera innan en försagd knackning på dörren gjorde klart att det livliga samtalet måste avbrytas.

Kungens tid i Kosta var till ända och man fick ju inte missunna lesseboborna att få en glimt av Hans Majestät.

ANNAS LYSANDE IDEER

De anställda på Kosta Lampan har kommit i kontakt (!) med en lampa som skiljer sig från det övriga sortimentet. Per Sundstedts "hinkar" har kompletterats med lampor i en mjukare stil. Materialet är trä och tyg.

Mängen fick en pratstund med Anna Ehrner, formgivaren bakom den nya given.

-I Åfors och Kosta känner man Dig som glasformgivare men nu har Du börjat rita lampor, är det inte svårt att arbeta med så olika produkter?

-Inte så svårt som jag trodde då jag började skissa på de

lamporna i april i år. Dessförinnan hade jag som sagt jobbat mest med glas. Det började för sex år sedan då jag var praktikant hos Bertil Wallien. Några år senare praktiserade jag hos Ann Wärrff och förra hösten fick jag chansen att jobba självständigt i hyttan. Det var mycket givande att jobba tillsammans med de kunniga glasarbetarna.

-Så försvann Du från hyttan och började rita lampor.

-Ja, ingen blev mer förvånad än jag, då Erik Rosén undrade om jag ville pröva på att formge lampor. Trots att det var ett nytt område för mig tackade jag ja.

Snart nog fick man reda på att en lampa inte kan se ut hur som helst. Lampan måste klara vissa normer för att kunna S-märkas och dessutom har man ju på Kosta Lampan egna krav på hur en lampa skall fungera. Göthe Lönnetun och Sven Eriksson stod för tekniska råd och anvisningar och med dessa i bakhuvudet var det bara att sätta igång.

Efter en tids skissarbete gjorde vi de första proverna och det dröjde inte länge innan man bestämde sig för lampan som man börjat sälja i höst.

HÄRLIG ÄR JORDEN

Ja, så är namnet på Ann Wärrffs senaste skapelse. Det håller vi så gärna med om efter att ha varit i Transjö och be-sett den.

Ann berättade för Mängen om hur konstverket kom till.

-Det började med att jag fick en inbjudan från Jär-

fälla kommun. Jag skulle tävla med en annan konstnär om ett utsmykningsverk för en lågstadieskola.

Man valde mitt bidrag så det var bara att sätta igång med jobbet. Först ville jag då åka upp för att titta på platsen. Jag kom dit en reg-

nig, kulen och grå höstdag. Allt verkade så trist på skolgården. "Här måste bli något med färg!"

Resultatet blev också en färgrik och glad grej. Motivet är jorden, naturen, människor och djur.

Så nu kan vi med Povel Rammel tillägga:

"Å, över alltihopa lyser moder Sol!"

I vanliga fall är ju Ann formgivare i glas, men det här är en "plåthistoria."

Reliefen är c:a 16 kvadratmeter stor. Allt har skurits ut med skärbrännare i tjock järnplåt. Bitarna är sedan fästade i en stor ram av bjälkar, hämtade från en riven gammal ladugård i Boda-skog.

På en äng i Transjö har den varit uppställd. Lagom till skolstarten fraktades den upp till Järfälla utanför Stockholm.

Där kommer Anns skapelse att lysa med sina färger, även när det kommer regniga, gråa höstdagar.

Till glädje för barnen, men för lärare med, får vi hoppas!

Smidigare i Smedjan

Boda Smide har byggts ut successivt sedan starten för ett tiotal år sedan. Under våren har man utökat och byggt om igen. Nu har man tagit de nyrenoverade och utökade lokalerna i besittning.

Bengt Elofsson, veteran i smedjan, visade oss runt i lokalerna och gav oss sin syn på ombyggnaden.

Planeringen och genomförandet av renoveringen har skötts bra. Vi som jobbar i smedjan har varit med och påverkat ombyggnaden.

Hela verkstaden har utökats

i och med att vi fått ett nytt råvarulager. Tidigare låg råvarorna utomhus och rostade. Nu slipper man jobba med rostiga bitar och det underlättar ju en hel del. Verkstaden har målats om i en vilsam ljusgrön färg och det förbättrar ju arbetsmiljön en del. En smedja måste inte alltid vara smutsig och vi kan ju bara hoppas att man genom noggran städning kan hålla smedjan fri från smuts.

Det trånga omklädningsutrymmet har byggts ut och förbättrats.

Det som märks mest är nog

det nya utrymmet för putsningen. Det var ett elände tidigare men nu fungerar det bra med den nya utsugningen.

Syningen och svepningen har fått nya utrymmen och transporterna av de färdiga produkterna har lösts genom den nya hissen.

Det återstår emellertid en del frågor att lösa. Lackeringsanläggningen är fortfarande ett problem och bullret från pressarna är irriterande. Man har arbetat fram lösningar som verkar vettiga och vi hoppas att man startar de två projekten så snart som möjligt.

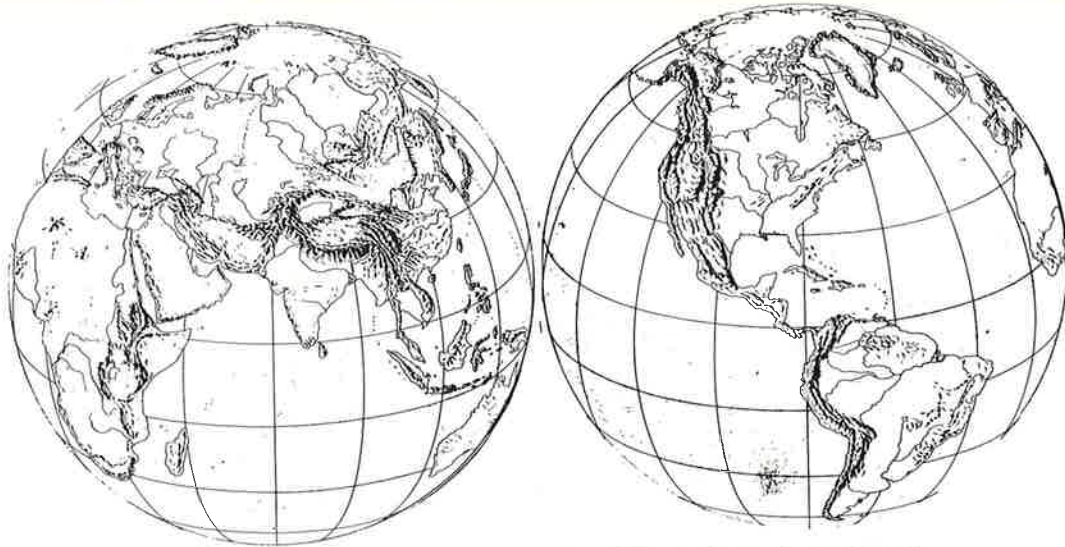
Boda Smide flyttade verksamheten till Malmö Centrum en dag i höst. Smeden Lars Larsson visar sitt hantverk för intresserade skåningar.

KOSTA LAMPAN BRA BOHAG

Kosta Lampan passar in i Bra Bohags eleganta stil.

Bra Bohag är en kedja av möbelhandlare som satsar på funktionella och kanske lite exklusiva möbler. Bruno Mathsson, Dux, Avanti är namn som förknippas med Bra Bohag. Nu kan vi lägga till ett namn i raden - Kosta Lampan. Man har börjat samarbeta med Bra Bohag från och med i höst. I den eleganta katalogen för 1976 vimlar det av Kosta Lampor i en mängd olika miljöer.

HASSE LINUS

Jorden runt

Hasse Linus (i högtidliga sammanhang Hans-Erik Andersson) sätter sig på flyget till Australien i oktober. Nej, han skall inte emigrera, det är frågan om en affärsresa av ett annorlunda slag.

I vanliga fall graverar Hans glas i Kosta. Under oktober kommer hans arbetsplatser att bli Melbourne och Sydney i Australien. Via Hawaii flyger Linus till Chicago. Den sista anhalten blir New York och den kända affärsgatan Madison Avenue.

Linus skall alltså resa jorden runt för att visa hur man graverar glas. Han kommer att visa sina färdigheter i stora varuhus och exklusiva glasbutiker. Många frågade avundsjukt hur man kvalificerar sig till ett sådant jobb.

- Det hela började med att marknadsavdelningen ville skapa litet extra intresse kring glas från Kosta-Boda i allmänhet och graverat glas i synnerhet. Under våren och sommaren har jag turnerat runt i Sverige och visar hur man graverar. Det hela tycks ha slagit väl ut, för nu skall jag som sagt ut på en längre resa.

Hasse Linus - snart ett namn på andra sidan jordklotet.

PR FÖR KOSTA - BODA

Syftet är naturligtvis att göra namnet Kosta-Boda mera känt utomlands, och jag skall göra vad jag kan för att hjälpa till.

Under åren 1968-1970 bodde jag och arbetade i England, närmare bestämt Dartington. Då lärde man sig engelska så språket bör inte bli något problem.

Arbetet kommer naturligtvis i första hand, men man hoppas ju att man kommer att

se annat än insidan av glasaffärerna i Australien och USA. Jag är naturintresserad och vill gärna komma utanför städerna och se så mycket som möjligt av naturen. Just nu läser jag en hel del om de länder som jag skall resa till, man vill ju komma så väl förberedd som möjligt.

Eftersom jag är en stor jazzvän skall jag försöka besöka någon jazzkonsert i USA. Storstäderna New York och Chicago bör ju ha en hel del att bjuda på i den vägen.

VERKSTADEN PÅ FICKAN

Under mina resor i Sverige har jag släpat på en tung gravyrutrustning. Den slipper jag tack och lov då jag reser utomlands. Mina enda verktyg blir en gravyrpenna med olika stift.

Isblocken som jag skall arbeta med har man sänt i förväg. Den mesta gravyren är redan gjord i Kosta så jag kommer bara att gravera in smådetaljer i affärerna. De större arbetena fordrar verktyg som inte går att använda i butikerna. Men det spelar mindre roll, huvudsaken är ju att visa gravyrtekniken.

VÅR NYA STOREBROR

Det som många väntat på hände alltså i höst. Åforsgruppen köptes upp av en större koncern.

Ingen har kunnat undgå att höra talas om Upsala-Ekeby. Mången vill nu ge en koncentrerad bild av våra nya ägare.

Upsala-Ekeby AB

KONCERNEN

Koncernen hade, innan Åforsgruppen kom med i bilden, en omsättning på 122 miljoner. Antalet anställda var något över 1000. Som jämförelse kan nämnas att Åforsgruppen har 800 anställda och omsättningen var förra året något mer än hälften av Upsala-Ekebys. Det är således ingen jättekonzern som vi har gått upp i.

PORSLIN

Upsala-Ekeby är mest känt för sitt porslin. Porslinssektorn består av fabriker-na Rörstrand, Lidköping, Gävle Porslin, Gävle, Hackefors Porslin, Linköping och Ekeby Keramik i Uppsala. Vid förra årsskiftet inlemmades även Egersund Fayancefabrik i koncernen.

Porslinssektorn utgör närmare hälften av verksamheten. Lönsamheten har förbättrats de senaste åren och man har stärkt sina marknadspositioner främst i Skandinavien men även på andra marknader.

BYGGMATERIAL

Upsala-Ekeby tillverkar i Norberg prefabricerade trappor till flerfamiljshus och villor. Fabriken i Uppsala producerar kakelplattor förutom porslin.

Byggmaterialektorn har naturligtvis påverkats av reduktionen i byggverksamheten i Sverige. En ökad exportförsäljning och leveranser till villabyggen har förbättrat resultatet för sektorn. Byggmaterialektorns omsättning

uppgick till 34 miljoner kronor 1974.

LERGODS

Vid förra årsskiftet förvärfade Upsala-Ekeby Steninge Lervarufabrik, Sveriges största tillverkare av blomkrukor. Ekeby Keramik hade länge samarbetat med Steninge och nu har man integrerat verksamheten och bildat ett dotterbolag till Upsala-Ekeby. Det nya bolaget heter Steninge Keramik. Omkring 100 personer är anställda i företaget.

LANTBRUK

Upsala-Ekeby arrenderar och äger lantbruk med en total yta på 750 ha. Koncernens jordbruk finns huvudsakligen kring Uppsala. Lönsamheten är god och omsättningen var 1,7 miljoner kronor 1974.

KEMI

I början av 1975 avvecklade Upsala-Ekeby sina intressen inom plastbranschen genom att man sålde sina andelar i AB Syntes och AB Katalys. Företagen tillverkar råvaror till plasttillverkning och Upsala-Ekeby hade engagerats i verksamheten eftersom man ville följa utvecklingen inom branschen. De keramiska materialen häv-

dade sig väl i konkurrensen med plasten och koncernen rättade därför beslut om att avveckla intressena inom kemibranschen.

ARABIA RÖRSTRAND

Under de senaste åren har porslinssektorn succesivt förbättrat sin lönsamhet. Marknadspositionerna har stärkts både i Sverige och i utlandet. Produktionskapaciteten blev därför för liten och följden blev allt längre leveranstider.

I detta läge hade man ett val mellan en kapacitetsutbyggnad eller ett samarbete med en annan porslinsindustri med en sådan produktionsinriktning och marknads-täckning att båda parter kunde uppnå fördelar genom marknadssamarbete, produktuppdelning och produktions-rationalisering. Man fann en lämplig partner i den finska porslinsfabriken Arabia. Den finska storkoncernen Wärtsilä ägde Arabia och förhandlingarna mellan de båda koncernerna resulterade i att OY Arabia-Rörstrand AB bildades. De båda koncernerna äger var sin halva av det nya bolaget. Sedan augusti förra året samarbetar man inom produktion och marknadsföring.

Harald tillsammans med vildmarksentusiasterna Harry och Knut Sjökvist.

HARALD I ALASKA

Harald Johansson, sextiofem-årig målare på Kosta Glasbruk, reser flitigare än någonsin. Det vill inte säga lite.

Harald hade inte hunnit sortera fotografierna från julresan till Kuba förrän han började planera nästa resa. I sommar blev målet vildmarken i Alaska. Som resekamrater hade Harald tre man från Alstermo, Harry, Björn och åttaårige Knut, alla med efternamnet Sjökvist. Sjökvistarna är fiskeentusiaster, en resa till Grönland hade väckt intresset för vildmarken. Som rörmokare har de jobbat en hel del på Kosta Glasbruk. De berättade om sina Alaska-planer för Harald som tänkte på idén och så beslöt man att resa tillsammans.

Man flög till Anchorage, stuvade in tält, sovsäckar, fiskedon och gevär i en hyrbil och gav sig iväg in i vildmarken.

FISKE

-Mina resekamrater var mest intresserade av fiske. Trots att vi var vid bästa tänkbara fiskevatten brydde jag mig inte om att packa upp mitt spö. Jag höll mig till filmkameran för fisket var helt enkelt för bra för min smak. Vi drog upp väldigt mycket mer fisk än vi kunde äta och grava. Större delen av fångsten slängdes tillbaka då den väl blivit uppdragen. Själva fisket var ett billigt nöje, ett årskort i Alaskas alla vattendrag kostade bara 60 kronor! Vi hade 20 kilo gravad lax med oss hem som minne av fiskafånget.

När inte bilen tog oss tillräckligt långt ut i vildmarken flög vi med ett sportplan över berg och snö till Mosse Pass och sjön Bench Lake. När vi tagit farväl av piloten och hörde flygplanssmattret försvinna över bergstopparna kom vi på att vi hade glömt att

proviantera. Det skulle dröja åtta dagar innan planet kom tillbaka och vi hade bara två liter mjölk och två brödkakor på fyra man. Mjölken surnade och vi fick ransonera brödet. Fisket gick bra så vi fick leva på fiskdiet. Lax, harr och forell tackar man inte nej till i vanliga fall, men det kan bli enformigt i längden.

BJÖRN

Björnfrossa hade man ju hört talas om och det var inte utan att man fick en liten släng av den i Alaska.

För det mesta tältade vi ensamma ute i vildmarken men några nätter bodde vi på en camping-plats. Man talade om för oss att vi skulle se upp för björn. Det visade sig att vi hade slagit upp tältet bredvid en björnstig. Klockan halv elva passerade de förbi tältet, en och en halv timma senare kom de tillbaka. Samma rutin upprepades natt efter natt.

Amerikanerna var beväpnade med gevär och pistoler.

De skjöt friskt efter björnarna. Tidvis lät det som rena inbördeskriget.

Björnarna gjorde ingen människa förnär men de var i fräckaste laget. Några av dem hade specialiserat sig på att stjäla mat från camparna. Tre amerikanska sällskap fick vända tillbaka till civilisationen eftersom björnarna tagit all mat. Vi blev också av med en del av vårt förråd trots att vi hade det i yttertältet. På morgonen såg vi bara den grop som björnen gravt under tältduken för att komma åt maten. -Ja det var en fin resa även om det var lite jobbigt ibland, slutar Harald. Min största behållning var de stora vidderna och det fantastiska djurlivet. Förutom björn fick vi se älg, bäver, utter och piggsvin.

Nu håller jag på med att sortera filmmaterialet från Alaska så jag har inte börjat planera några nya äventyr ännu, men drömmen om en resa till Kina finns hela tiden kvar.

STOR-GATAN STÖRRE I BODA

Smala, slingrande småländska vägar brukar uppskattas av turisterna, men "byvägen" till Boda blev med åren allt mindre idyllisk. Turister som sökte efter Karl-Oskar och Kristinas Småland fann något som mer liknade Sveavägen i Stockholm då de försökte tränga sig ner till Boda. Det var smalt och gropigt, och på parkeringsplatserna rådde rena anarkin. Då sade bodaborna "STOPP."

Erik Rosén bjöd in landshövding, länsarbetsdirektör och kommunalråd till Boda. En tur för honoratiores på Bodas berg och dalbana ned till Boda gjorde susen. Pengar skakades fram och arbetet på vägen påbörjades. Parkeringsproblemet återstod, men kommun och företag löste frågan gemensamt. Parkeringsplatsen stod färdig innan turistinvasionen. Nu är allt utom gatubelysningen klart.

Under hösten skall lyktstolparna sättas upp. Då kan bodaborna njuta av anblicken av den nya vägen även i vintermörkret.

Korpen

Real Madrid och Leeds. Sextio- och sjuttiotalsdomanter inom europeisk klubb fotboll. Vad har de gemensamt med sliperiets korp fotbollslag? Förutom bollkänslan, snabbheten och styrkan - den änglavita fotbollsdräsen. Sliperiets motståndare tycker nog att tröjorna är det enda änglalika i laget. Många anser att laget gått litet väl hårt fram på planen. Sliperiet vann korpserien i Kosta före kontoret och hyttan. I slutspelet i Lessebo kom laget trea. Inte illa med tanke på att sjutton lag var med från början.

Bodas lag tampades i Nybroserien. Man gick in i den näst högsta divisionen. Det visade sig vara i svåraste laget. Kennert Berg, taktisk

rådgivare till Bodalaget, lovar ta hem division III nästa år.

Johansfors korplag håller kanske inte samma klass som samhällets uppburna fotbollslag men den heta viljan har lagen gemensamt. Korplaget ligger två då

halva serien är spelad och Bertil Engman & Co siktar på att knipa förstaplatsen.

I Åfors har man tillfälligtvis lagt skorna på hyllan. Nästa år hoppas vi kunna rapportera stora framgångar för bolleleganterna från Eriksmåla.

Sliperiets lag i hemtam miljö.

GAMMALT ARVEGODS?

Visste Du att det var portugisiska sjömän som hittade på ordet "porslin"? Det kommer från porzelana som betyder pärlemor.

Under medeltiden var det bara kineserna som kunde göra porslin. I Europa kunde man bara göra grova och sköra tallrikar som man kallade för fajans.

Inte förrän i början av 1700-talet lyckades europeerna knäcka porslinets gåta. Drygt 1000 år efter kineserna. Det hände i Tyskland och därifrån strömmade äventyrare ut i världen för att göra porslin.

Upp till Sverige kom också en äventyrare - Johan Walff. Trots att han bara kunde göra fajans blev han väl mottagen. År 1726 bildades Rörstrand. Det gick dåligt i början. Inte minst för att det under 1700-talet importerades drygt 20 miljoner kinesiska porslinspjäser till Sverige.

Men om början var svår så blev fortsättningen desto bättre. Idag, nästan 250 år senare, lär Rörstrandsporslinet vara landets mest använda.

Av gamla tallrikar som inte hamnat i golvet under årens lopp kommer var och varannan från Rörstrand. Man räknar t.ex. med att tre av sju tallrikar i svenska hem från perioden efter 1860 kommer därifrån.

Du har kanske själv gammalt kärt arvegods som du funderat över åldern på. Är det Rörstrandsporslin kan vi hjälpa dig. I Botten på tallriken eller vad det är

du har, hittar du nämligen oftast en stämpel som avslöjar åldern.

	Anders Niclas Ferdinand	1726—39
	Anders Fahlström	1739
		1759—60
		1765
		1770
		1800-talets början
		1837
	svenska serviser	1845—65
	flytande blått	1850-talet
		1859
		1878
		1884
		1884

	Allf Wellander	1895—1914
	Nils-Eric Lundström	1896—1935
	Louise Adelborg	1916—71
	Tyra Lundgren	1929—30
		1942
		1943
		1950-talet

Nu vet du kanske hur gammalt ditt porslin är. Men du undrar kanske vad det kan vara värt. Det kan du omöjligt få svar på här.

Bara på de senaste hundra åren har det kommit över tusen olika mönster på servisgods från Rörstrand. Allt har olika värde. Beroende på hur stor serie de kom ut i (hur mycket som finns kvar) och vad folk tycker om formen och mönstret. Priset bestäms helt av efterfrågan. Så svar på din undran om värdet får du bäst om du tar med dig porslinet till ett par antikvitetsaffärer och hör efter vad man är beredd att betala dig. Men prova som sagt flera. Priserna varierar mycket.

Skadat porslin har nästan aldrig något värde för samlare. Men för den som ser till utseendet och har kära minnen förknippade med porslinet, kan värdet på en gammal sprucken tallrik vara hur stort som helst. Inte penningvärdet men det minst lika viktiga affektionsvärdet.

Fotnot.

Fajans är gjord av lågbränd lera. Den är porös och vattensugande ungefär som blomkrukor.

Kinesiskt porslin är gjort av tätbränd lera. Fullt jämförbart med våra dagars porslin.